ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ
(ФПУ)

ПРЕЗИДІЯ

П О С Т А Н О В А

18.12.2025 Київ № П36/4

Про проєкт постанови Ради ФПУ «Про збереження та розвиток трудового потенціалу для забезпечення стійкості та відновлення національної економіки»

Президія Федерації профспілок України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

Схвалити проєкт постанови Ради ФПУ «Про збереження та розвиток трудового потенціалу для забезпечення стійкості та відновлення національної економіки» (додається) та внести його на розгляд дванадцятого засідання Ради ФПУ.

Голова ФПУ Сергій БИЗОВ

Надіслано: керівництву ФПУ; членським організаціям ФПУ; структурним підрозділам апарату ФПУ.

Додаток
до постанови Президії ФПУ
від 18.12.2025 № П36/4

ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ
(ФПУ)

РАДА

П О С Т А Н О В А

23.12.2025 м. Київ проєкт

Про збереження та розвиток трудового потенціалу для забезпечення стійкості та відновлення національної економіки

Військова агресія російської федерації продовжує залишатися визначальним фактором, який негативно впливає на соціально-економічний стан в Україні, випробовуючи на міцність національну економіку та систему соціального захисту. 2025 рік став роком безпрецедентних викликів для вітчизняного ринку праці, який функціонує в умовах безпекових загроз, руйнування енергетичної інфраструктури та критичного дефіциту кваліфікованих кадрів. У цих надскладних умовах діяльність Федерації профспілок України та її членських організацій спрямована на забезпечення стійкості трудових колективів, адаптацію законодавства до вимог воєнного часу, забезпечення гідної оплати праці, достатнього життєвого рівня та належного соціального захисту для працівника та його сім'ї, а також збереження людського капіталу як головного ресурсу для майбутньої відбудови держави.

Однак на сьогодні реалізація цих завдань ускладнюється суттєвим розривом між статистичними показниками та реальним добробутом громадян. Так, попри номінальне зростання середньої заробітної плати протягом 2022–2025 років на 82,6%, її розмір залишається неспівставним із реальною вартістю життя. Динаміка реальних доходів свідчить, що через інфляційні процеси купівельна спроможність населення не відновилася, а зростання реальних зарплат є значно меншим за номінальні цифри. Такий низький рівень платоспроможності посилює ризики подальшої трудової міграції, оскільки вітчизняна мінімальна зарплата є неконкурентоспроможною, порівняно з країнами ЄС: вона втричі нижча за аналогічний показник у Болгарії та майже у 6 разів нижча, ніж у Польщі.

З початку повномасштабної війни Україна втратила понад 40% своїх трудових ресурсів. Як наслідок цих демографічних та економічних втрат, у 2025 році ринок праці України продовжує функціонувати в умовах поглиблення структурних диспропорцій, де ключовим викликом стає критичний дефіцит кваліфікованих кадрів, який відчувають вже 81% роботодавців. Ситуація характеризується парадоксальною невідповідністю

історичного мінімуму офіційно зареєстрованих безробітних (лише 105 тис. осіб) із високим рівнем реального безробіття (близько 11,3%) та скороченням економічно-активного населення до 12,5-13 млн осіб.

Саме тому ФПУ як найбільше профспілкове об'єднання держави та в складі СПО об'єднань профспілок у рамках бюджетного процесу та переговорів із соціальними партнерами наполягають на поступовому наближенні вітчизняних стандартів життя до рівня країн ЄС. Зокрема, враховуючи прискорений рух України до Євросоюзу та спираючись на норми Директиви (ЄС) 2022/2041 про адекватну мінімальну заробітну плату, профспілки просувають позицію щодо встановлення мінімальної зарплати на рівні 50% від середньої та не нижче фактичного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Завдяки наполегливим діям вдалося досягти принципових зрушень у бюджетній політиці: на 2026 рік «розморожено» розміри прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати та посадового окладу працівника I т.р. ЄТС, а також заплановано їх подальше підвищення в наступні два роки.

Водночас фундаментом для реалізації зазначених соціальних гарантій залишається надійна система договірного регулювання, яку вдалося захистити на законодавчому рівні. Так, за ініціативою ФПУ, було оновлено статтю 11 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» в частині того, що зупинення окремих положень колективного договору можливе виключно за взаємною згодою сторін та у порядку, визначеному самим договором.

Утім, утримання цих правових позицій відбувається в умовах безперервного тиску, адже профспілки постійно борються з лібералізацією трудових відносин та ініціативами законодавців легалізувати локаут у правовому полі, наприклад, у проєктах Законів України «Про страйки та локаути» (реєстр. № 2682) та «Про колективні трудові спори» (реєстр. № 12034).

Ми переконані, що єдиним цивілізованим шляхом упередження таких законодавчих загроз та зняття соціальної напруги є перехід від конфронтації до системної співпраці на принципах соціального діалогу.

Одним з головних пріоритетів ФПУ є відновлення та зміцнення соціального діалогу в умовах повоєнного відновлення країни. Наше ключове завдання – забезпечити повернення до повноцінної дії його принципів та норм законодавства про працю, тимчасово обмежених під час воєнного стану. Це має включати відновлення участі у засіданнях Уряду, відновлення діяльності Національної тристоронньої соціально-економічної ради та осучаснення Закону України «Про соціальний діалог в Україні». Такі кроки є критично важливими для повноцінного функціонування всіх форм соціального діалогу та досягнення взаємовигідного консенсусу між його сторонами.

Однак ми усвідомлюємо, що успішне відновлення соціального діалогу залежить не лише від профспілкової сторони, а й від спільних, злагоджених дій усіх його сторін діалогу та адекватного врахування динамічно мінливих реалій сьогодення.

У полі постійної уваги ФПУ перебувають питання соціального захисту застрахованих осіб у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування і пенсійного забезпечення. Так, з метою посилення соціального захисту безробітних осіб, за пропозицією ФПУ, Головою Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики і захисту прав ветеранів Третьяковою Г.М. винесено на розгляд Верховної Ради України законопроєкт реєстр. № 14096 від 01.10.2025, яким пропонується підвищити розмір допомоги по безробіттю та збільшити тривалість її виплати, а також відновити повноваження правління Фонду соціального страхування на випадок безробіття стосовно погодження (ухвалення) ним бюджету зазначеного Фонду, який нині затверджується Кабінетом Міністрів України без погодження правління Фонду.

Водночас проводилась активна робота з мінімізації негативних наслідків у зв'язку з прийняттям у новій редакції Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», який набрав чинності з 01.01.2023. У результаті Верховною Радою України 18.12.2024 були внесені зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», якими передбачено оплату лікарняних листків як за основним місцем роботи, так і за місцем роботи за сумісництвом (набрали чинності з 04.04.2025).

Триває робота з державними органами, народними депутатами України щодо відновлення фінансування у повному розмірі соціальних послуг для потерпілих від нещасного випадку на виробництві та профзахворювання, зокрема щодо лікування, придбання ліків, медичних засобів та ін.

Відслідковуються законодавчі пропозиції, які розробляються Мінсоцполітики щодо реформування солідарної пенсійної системи та запровадження накопичувальної, а також проходження законопроєктів, які перебувають на розгляді Верховної Ради України з метою недопущення погіршення рівня соціального захисту застрахованих осіб.

В умовах воєнного стану відбулося посилення представницької та захисної функцій профспілок. Серед основних завдань – захист прав та інтересів працівників, які працюють у різних сферах економіки, формують валовий внутрішній продукт держави, чим, зокрема, підтримують обороноздатність нашої країни, допомагають долати наслідки війни та наближати перемогу.

Свідченням ефективності такого діалогу стала безпосередня участь представників ФПУ в робочих групах та дієве врахування наших вимог на етапі розробки рішень. Так, вдалося закріпити профспілкові пропозиції в положеннях Закону України «Про професійну освіту», забезпечити інтеграцію блоку питань щодо гідної праці до Хартії стійкості людського капіталу, врахування принципових позицій у проєкті Стратегії зайнятості населення до 2030 року та проєкті Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2026–2030 роки.

Висока результативність, виконавча дисципліна ФПУ та її членських організацій дали змогу розширити сфери впливу профспілок, логічним

продовження чого стало включення їхніх представників до складу робочих (переговорних) груп щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу, зокрема з питань: соціальної політики та зайнятості; свободи переміщення працівників; сільського господарства та розвитку сільських територій; продовольчої безпеки, ветеринарної та фітосанітарної політики.

Пріоритетними завданнями ФПУ у сфері правозахисної роботи залишаються проєкти Трудового кодексу України, Соціального кодексу України, законів «Про колективні трудові спори», «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», «Про соціальний діалог в Україні», а також забезпечення максимального протистояння просуванню владою законопроєктів, метою яких є подальша лібералізація трудових відносин та руйнація системи соціального захисту.

Для ефективного відстоювання цих позицій критично важливим є кадрове посилення правової ланки профспілок. У цьому аспекті спільний проєкт Данського агентства профспілкового розвитку та ФПУ «Правові послуги для членів профспілок» засвідчив свою високу ефективність для посилення інституційної спроможності профспілкового руху. Його реалізація не тільки підвищила мотивацію діючих юристів, але й дозволила залучити нових спеціалістів, що дозволило покращити рівень надання правових послуг для членів профспілок.

Утім, спектр захисної функції профспілок не обмежується лише юридичною площиною. Фундаментальним пріоритетом залишається фізична безпека людини праці. Тому збереження життя та здоров'я працівників, профілактика нещасних випадків і профзахворювань, особливо в умовах війни, є ключовим напрямом роботи. Забезпечують цю роботу технічні інспектори праці та інші представники профспілок з охорони праці членських організацій. ФПУ щорічно здійснює матеріальну й організаційну підтримку їхньої діяльності. У 2025 році така підтримка вперше забезпечується для технічних інспекторів праці 17 територіальних об'єднань профспілок у рамках реалізації дворічного данського проєкту «Безпека і здоров'я на роботі – основа відбудови країни», що стало стимулом до збільшення їхньої чисельності та обсягів профілактичної роботи на підприємствах у порядку здійснення громадського контролю за дотриманням роботодавцями законодавства про охорону праці. За кошти проєкту також організовано навчання з охорони праці 50 технічних інспекторів та інших представників профспілок з охорони праці всеукраїнських профспілок і територіальних об'єднань.

Проте посилення громадського контролю є лише одним з елементів системи безпеки праці, яка потребує комплексного реформування на державному рівні. Тому серед найбільш актуальних викликів сьогодення ключове місце посідає досягнення розумного компромісу сторонами соціального діалогу в процесі формування нового, гармонізованого з нормами Євросоюзу, законодавства з безпеки та здоров'я працівників. Реалізація цієї мети вимагає системних управлінських рішень, зокрема повернення до

практики закріплення у щорічних програмах діяльності Кабінету Міністрів України конкретних національних заходів щодо покращення умов праці. Водночас критично важливим залишається питання про відновлення ефективного державного нагляду у сфері охорони праці, що в умовах воєнного стану є безальтернативним механізмом збереження трудового потенціалу країни.

Поряд з питаннями охорони праці, критичним викликом для збереження трудового потенціалу стає стан ментального здоров'я нації. Війна рф проти України призвела до накопичення небезпечних чинників для людини праці: надмірні навантаження, загроза втрати роботи, розрив комунікаційних зв'язків, відсутність підтримки з боку керівництва та постійне відчуття фізичної незахищеності формують високий рівень психосоціальних ризиків на робочих місцях.

Масштаб проблеми підтверджується оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я, згідно з якими близько 25% населення України (орієнтовно 10 млн осіб) перебувають у зоні ризику розвитку розладів психічного здоров'я. Такий психологічний стан позбавляє працівника можливості повноцінно реалізовувати свій потенціал, долати стрес та ефективно працювати, що прямо загрожує продуктивності національної економіки.

У цьому контексті діяльність профспілок виходить за межі класичного правозахисту і має включати активну роботу у сфері ментального здоров'я. Пріоритетними напрямами стають посилення співпраці з роботодавцями для запровадження на підприємствах програм психосоціальної підтримки та проведення інформаційних кампаній, спрямованих на подолання стигми та збереження кадрового ресурсу.

Вирішення окреслених проблем неможливе без підтримки світової спільноти, тому голос українських профспілок потужно звучав на міжнародних майданчиках. Так, важливою подією стала Міжнародна конференція з питань відновлення України у Римі (10-11 липня 2025 року), де обговорювалися інвестиції у людський капітал та було укладено тристоронній меморандум щодо реформи ринку праці в Україні.

Враховуючи вищезазначене, а також заслухавши інформацію Голови ФПУ Бизова С.С. щодо збереження та розвитку трудового потенціалу для забезпечення стійкості та відновлення національної економіки (додатки 1),

Рада Федерації професійних спілок України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Визнати питання збереження та розвитку трудового потенціалу країни пріоритетним у діяльності ФПУ та її членських організацій, що має стати складовою Стратегії діяльності ФПУ на 2026-2031 роки.

2. Схвалити Заяву Ради ФПУ про Трудовий кодекс України як фундамент збереження трудового потенціалу країни (додаток 2) та забезпечити доведення до відома урядової сторони, роботодавців, Парламенту, СПО об'єднань профспілок позицію Ради ФПУ щодо критичних аспектів та

«червоних ліній», без усунення яких проєкт ТКУ ні в якому разі не може бути підтриманий.

3. Керівництву ФПУ:

3.1. Наполягати на терміновому відновленні діяльності Національної тристоронньої соціально-економічної ради для забезпечення участі профспілок у формуванні політики повоєнного відновлення країни.

3.2. Продовжити відстоювати профспілкову позицію під час напрацювання проєкту Закону України «Про соціальний діалог в Україні» у рамках робочої групи, утвореної при НСПП, зокрема щодо розмежування соціального та громадського діалогу, відповідно до вимог європейського законодавства.

3.3. Продовжити комунікацію зі сторонами соціального діалогу на національному рівні для погодження спільних дій та об'єднання зусиль щодо збереження трудового потенціалу для забезпечення стійкості та відновлення національної економіки.

3.4. Продовжити роботу щодо підвищення рівня страхових виплат у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування, зокрема для безробітних осіб, потерпілих від нещасного випадку на виробництві та профзахворювання, інших застрахованих осіб, звільнення Пенсійного фонду та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття від фінансування невластивих видатків за рахунок страхових коштів.

3.5. Відстоювати при опрацюванні законодавчих пропозицій з реформування пенсійної системи позицію щодо необхідності підвищення рівня пенсійного забезпечення, створення пенсійної системи на засадах справедливості і зрозумілості, забезпечення мінімальних гарантій у цій сфері не нижче рівнів, встановлених Конвенцією МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення.

3.6. Посилити роботу з народними депутатами України, органами виконавчої влади щодо внесення змін до законодавства про надання **особам**, потерпілим від нещасного випадку на виробництві (профзахворювання), послуг з лікування, придбання ліків, медичних виробів тощо в повному обсязі за рахунок коштів державного бюджету та загальнообов'язкового державного соціального страхування.

3.7. Відстоювати позицію щодо законодавчого закріплення норми, що нещасні випадки, які сталися з працівниками та особами, зазначеними у пункті 141^{15} Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337, під час їхнього прямування до/з місця роботи з/до місця проживання або з місця роботи до захисної споруди цивільного захисту у часовий період, який співпадає з графіком їхньої роботи,

підлягають спеціальному розслідуванню незалежно від ступеня тяжкості травм (ушкодження здоров'я).

3.8. Продовжувати навчально-методичну роботу, спрямовану на підготовку і підвищення рівня професійних компетенцій профспілкових переговірників, зокрема за рахунок міжнародної технічної допомоги.

3.9. Вжити заходи щодо продовження та розширення реалізації спільного проєкту Данського агентства профспілкового розвитку (DTDA) та ФПУ «Правові послуги для членів профспілок».

3.10. Всебічно сприяти та координувати правозахисну роботу інспекторів праці щодо здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про працю.

4. Керівництву ФПУ, всеукраїнських профспілок і територіальних профоб'єднань:

4.1. Відстоювати під час проведення колективних переговорів та підготовки проєктів Держбюджету та Бюджетної декларації встановлення розмірів державних соціальних стандартів і гарантій, зокрема прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, не нижче об'єктивно розрахованого рівня відповідно до національного законодавства та міжнародних зобов'язань України.

4.2. При проведенні реформи оплати праці відстоювати позицію щодо запровадження єдиних підходів в оплаті праці працівників, заробітна плата яких виплачується за рахунок державного та місцевих бюджетів, непогіршення існуючих прав і гарантій працівників.

4.3. Домагатися негайного та повного погашення існуючої заборгованості із виплати заробітної плати, як такої, що є неприпустимою та суперечить фундаментальним цінностям і стандартам Європейського Союзу. Вважати неприйнятною практику зволікання з виконанням роботодавцями конституційного обов'язку щодо своєчасної та повної оплати праці.

4.4. Домагатися створення гарантійної установи щодо задоволення грошових вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця.

4.5. Відстоювати дотримання рівності в оплаті праці чоловіків і жінок за однакову роботу та працю рівної цінності, встановлення обґрунтованого співвідношення заробітної плати керівників і працівників підприємств державного сектору економіки.

4.6. Забезпечити при розгляді проєктів нормативно-правових актів у сфері міграційної політики визначення пріоритетного права на працевлаштування громадян України, унеможливлення заміщення національної робочої сили іноземною та проведення обов'язкових консультацій з профспілками як умови прийняття таких рішень.

4.7. З метою формування психологічно безпечного середовища на робочому місці, психологічної підтримки працівників, реабілітації ветеранів і

ветеранок ініційовувати розробку Політики психосоціальної підтримки працівників.

5. Рекомендувати членським організаціям ФПУ:

5.1. Проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань психічного здоров'я з метою формування загального уявлення про психічне здоров'я та навичок турботи про нього.

5.2. Сприяти соціальній адаптації ветеранів у трудові колективі, допомозі в інтегруванні їх у виробничий процес.

5.3. Ініційовувати розробку та впровадження, спільно з роботодавцями, програм психосоціальної підтримки працівників на робочому місці, зокрема як додатку до колективного договору.

5.4. Брати участь у роботі з опрацювання та юридичної експертизи нормативно-правових актів в межах своєї компетенції.

5.5. Продовжити та посилити правозахисну роботу інспекторів праці щодо здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про працю.

5.6. Посилити роботу з укладання та контролю за виконанням відповідних колективних договорів та угод в умовах воєнного стану, особливо на підприємствах, що постраждали від руйнувань чи економічних втрат, з урахуванням основних завдань колективно-договірної роботи на 2026 рік.

5.7. Проводити роботу зі сторонами соціального діалогу на галузевому та територіальному рівнях щодо об'єднання зусиль з питань збереження та розвитку трудового потенціалу для забезпечення стійкості й відновлення національної економіки.

6. Контроль за виконанням постанови покласти на Президію ФПУ.

Погоджено: Москаленко І.І. – Драп'ятий Є.М. –

Андрєєв В.М. – Ровчак Л.В. –

Пугачова А.О. – Орловська І.Г. –

Макогонюк С.Л. – Андрієвський Ю.З. –

Максимчук В.С. – Родченко І.В. –

Гостюмінський Є.Б. –

Надіслано: керівництву ФПУ; членам Ради ФПУ, структурним підрозділам апарату ФПУ

Додаток 1
до постанови Ради ФПУ
від 23.12.2025 № ___

Інформаційно-аналітична записка
до проєкту постанови Ради ФПУ
«Про збереження та розвиток трудового потенціалу для забезпечення стійкості та відновлення національної економіки»

Протягом 2021–2025 років питання соціально-економічної ситуації, зайнятості населення, функціонування ринку праці та розвитку системи кваліфікацій перебували у фокусі посиленої уваги Федерації профспілок України. Зазначений період припав на надзвичайно складний для економічної сфери період, пов'язаний з наслідками пандемії та повномасштабним вторгненням рф.

Щодо стану економіки та промисловості

Станом на червень 2025 року кумулятивне падіння реального ВВП з початку війни становило 20,2%. Після обвалу економіки у 2022 році на 29,1%, протягом 2024 року спостерігалося відновлення у діапазоні 2,9%–3,6% (за оцінками Держстату, НБУ та Мінекономіки). Однак, у 2025 році тенденція відновлення сповільнилася: зростання ВВП становило 0,9% у I кварталі та 0,7% у II кварталі. Через наслідки війни та спад у сільському господарстві Мінекономіки погіршило річний прогноз зростання на 2025 рік з 2,7% до 2%. Водночас Бюджетна декларація передбачає прискорення динаміки у 2026–2028 роках (до 4,5%, 5% та 5,7% відповідно).

У фінансовому секторі ключовим фактором залишаються витрати на оборону, які у 2024 році сягнули рекордних для світу 30% ВВП (проти 7% у рф та 4,1% у Польщі). Інфляційний тиск зменшився порівняно з 2022 роком (26,6%): на кінець 2024 року інфляція становила 12%, у жовтні 2025 року — 10,9%, із прогнозом зниження до 8,7% за підсумками року. Реагуючи на ці процеси, НБУ підвищив облікову ставку з 13% до 15,5%.

У промисловості за підсумками 9 місяців 2025 року зафіксовано номінальне зростання обсягів виробництва на 14% (до 2,94 трлн грн), проте у натуральному вираженні відбувся спад на 2%. На цьому тлі стрімко зростає оборонна галузь: виробництво продукції військового призначення збільшилося з 3 млрд дол. у 2023 році до 9 млрд дол. у 2024-му, а за три квартали 2025 року обсяги

Темпи зростання цивільних і військових галузей суттєво відрізняються

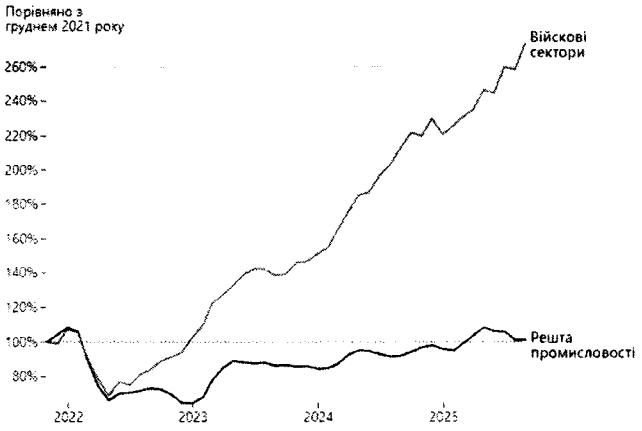

зросли у понад 2,5 раза.

Промисловий бум воєнного часу концентрується в кількох ключових напрямах. Абсолютним лідером залишається виробництво зброї та боєприпасів – сектор, який переживає відродження після десятиліть стагнації. За дев'ять місяців 2025 року обсяги випуску тут зросли в півтора рази порівняно з аналогічним періодом 2024, сягнувши орієнтовно 60 млрд грн.

Національна промисловість забезпечує понад 30% номенклатури озброєння, яке направляється українським військовим. Виробництво боєприпасів відновлено за всією лінійкою, включаючи великий калібр. Подібні масштаб і динаміка – у секторі БПЛА. Налагодження виробництва дронів різних класів дало змогу суттєво наростити їх випуск. Якщо за дев'ять місяців 2024 року вартість виробленої продукції оцінювали 28 млрд грн, то за той самий період 2025 – 50 млрд грн. Понад удвічі зріс випуск високоточної оптики, приладів нічного бачення, тепловізійних систем та навігаційних приладів. Значний приріст фіксує навіть легка промисловість. Підприємства, що шиють форму та амуніцію, за роки війни майже подвоїли виробництво.

Фактично на оборонний сектор припадає майже весь реальний приріст промислового виробництва в Україні.

На противагу йому цивільна промисловість втрачає позиції. На початку 2025 її номінальні гривневі показники вперше перевищили рівень грудня 2021. Однак цей прорив виявився нетривалим: енергетична криза, обстріли та висока собівартість виробництва швидко знищили всі здобутки.

Українська промисловість працює в умовах гострого дефіциту електроенергії та перманентних блекаутів. Для великих виробників це особливо критично. Ще у 2022 «Ferrexpo» змушена була зупиняти два гірничо-збагачувальні комбінати, група «Метінвест» скорочувала виплавку сталі, а трубні заводи «Інтерпайпу» виконували лише конкретні замовлення. У 2025 ситуація повторюється.

Брак електроенергії, її висока вартість, пошкоджені мережі та ризики аварійного відключення роблять виробництво нестабільним і дорогим. Для енергоємних підприємств раптові знеструмлення можуть означати багатомільйонні збитки та пошкодження обладнання.

Наслідок – значна частина цивільної індустрії, від металургії до виробництва пластмас, занепадає. Це підриває експортний потенціал країни та обмежує можливості для швидкого економічного відновлення.

Щодо ситуації на ринку праці України

У 2025 році ринок праці України продовжує функціонувати в умовах воєнного стану, що спричинило поглиблення структурних диспропорцій. Ключовою тенденцією року став критичний дефіцит кваліфікованої робочої сили на фоні рекордно низького рівня офіційного безробіття. За даними Державної служби зайнятості та опитувань бізнесу (зокрема Європейської Бізнес Асоціації), 81% роботодавців відчувають «кадровий голод», а кількість вакансій суттєво перевищує кількість шукачів роботи.

Оцінка реальної ситуації ускладнена через обмежений доступ до демографічних даних, проте, за оцінками НБУ та Мінекономіки, у 2025 році ринок праці характеризувався такими показниками:

- населення працездатного віку (15+): оціночно 25,5 млн осіб;
- економічно активне населення: оціночно 12,5–13 млн осіб;
- кількість зареєстрованих безробітних 105 тис. осіб (історичний мінімум);
- попит на робочу силу (вакансії в базі ДСЗ): понад 65 тис. одиниць (реальна потреба бізнесу значно вища);
- навантаження на одне вільне робоче місце: 2 особи (у 2021 році – 6 осіб);
- рівень безробіття (за методологією МОП): близько 16% (поступове зниження завдяки високому попиту на кадри).

Порівняно наведено динаміку змін на ринку праці у чотирьох ключових періодах:

Показник	**2013 рік (до війни на Донбасі)**	**2021 рік (до повномасштабної війни)**	**2024 рік**	**2025 рік (поточна ситуація)**
Населення працездатного віку	29,1 млн	27,2 млн	26 млн	~25,5 млн
Економічно активне населення	22,0 млн	17,3 млн	13 млн	~12,7 млн
Зайняте населення	20,5 млн	15,6 млн	10,7 млн	~10,6 млн
Шукачі роботи	1,5 млн	1,7 млн	973 тис.	~850 тис.
Рівень безробіття	6,8%	9,9%	17,7%	~16,0%
Формальний сектор	14,0 млн	12,5 млн	9,0 млн	~8,9 млн
Неформальний сектор	4,5 млн	3,0 млн	4,5 млн	~4,1 млн

У III кварталі 2025 року ринок праці демонстрував ознаки стабілізації після коливань. У вересні зафіксовано зростання кількості штатних працівників на 0,2% (до 5,35 млн осіб), драйверами якого стали будівництво (+1,1%) та сільське господарство (+0,4%). Промисловість, залишаючись найбільшим роботодавцем (1,2 млн осіб), також вийшла на траєкторію відновлення (+0,1%). Водночас загальна тенденція року залишається негативною: за даними Пенсійного фонду, чисельність застрахованих осіб за 9 місяців 2025 скоротилася на 838 тис. (до 10 млн осіб). При цьому кількість прийнятих на роботу (2,1 млн) перевищила кількість звільнених (2 млн).

Структура ринку характеризується значними диспропорціями: кількість вакансій на Єдиному порталі станом на 1 жовтня становила 241 тис. (-6% до минулого року). Спостерігається гострий дефіцит кваліфікованих робітників (швачки, слюсарі, зварники, електрики) та лікарів. Через мобілізацію змінився гендерний склад безробітних: частка жінок зросла з 55% до 80%. У середньому по країні на одного шукача припадає дві вакансії, проте існують регіональні перекоси: у Києві та західних регіонах — дефіцит кадрів, тоді як у Донецькій та Херсонській областях кількість шукачів перевищує вакансії у 5–6 разів.

Державна служба зайнятості у січні - жовтні 2025 надала послуги 565 тис. осіб (+6%), працевлаштувавши 333 тис. (+17%). Зросла кількість звернень від учасників бойових дій (+19%) та осіб з інвалідністю (+9%).

Зовнішній фактор тиску на ринок праці залишається значним: за кордоном перебуває 5,9 млн громадян (з них 5,3 млн у Європі). Демографічний портрет біженців: 45% — жінки, 31% — діти, 24% — чоловіки.

Бюджет та оплата праці

Одним із пріоритетних завдань ФПУ було й залишається забезпечення гідної оплати праці, достатнього життєвого рівня та належного соціального захисту для працівника та його сім'ї.

Попри реалії війни середньомісячна та мінімальна заробітні плати зростають. Проте їхні розміри залишаються неспівставними з реальною вартістю життя в країні.

Так, номінально протягом 2022–2025 років в Україні середня заробітна плата штатних працівників зросла на 82,6% з 14577 грн у січні 2022 до 26623 грн у вересні 2025, проте зростання реальних зарплат було значно меншим. За даними Нацбанку, реальна заробітна плата у 2022 р. знизилась на 11,9%, у 2023 зросла лише на 4,1% та у 2024 – на 15,6%.

Водночас упродовж 2022–2025 рр. розміри мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб збільшилися на 22-23% (з 6500 грн до 8000 грн та з 2481 грн до 3028 грн відповідно).

Наразі мінімальна зарплата становить лише третину середньої заробітної плати та на 3000 грн відстає від фактичного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (10904 грн у цінах жовтня 2025). Враховуючи відрахування із заробітної плати, працівнику, який відпрацював повну норму та отримує мінімальну зарплату, «на руки» виплачується лише 6160 грн, що не дає змогу йому оплатити навіть мінімальний набір продуктів та послуг.

Значний дефіцит робочих місць з гідною оплатою праці, відставання української зарплати від трудових доходів за кордоном, різке зростання цін на продукти та послуги генерують подальший відтік за межі України кваліфікованих працівників, адже українська мінімальна заробітна плата у січні 2025 року становила лише 183,6 € та була втричі нижче мінімальної зарплати в Болгарії (551€) та у 5,9 раз нижче, ніж у Польщі (1091 €).

Залишається критично низькою заробітна плата в бюджетній сфері. Через занижений розмір базового посадового окладу (3195 грн) та включення до мінімальної зарплати більшості доплат та надбавок, працівники з 1 по 14 тарифні розряди (з 25 тарифних розрядів) можуть отримати зарплату на рівні мінімальної. Тому потребує розширення перелік надбавок та доплат, що не враховуються у складі мінімальної зарплати. Відповідні профспілкові пропозиції враховані у внесеному у 2021 році до Парламенту законопроєкті за реєстр. № 5857, а також у проєкті Трудового кодексу України за результатами його опрацювання сторонами соціального діалогу з кінця 2024 року по серпень 2025 року.

В Україні в умовах воєнного стану відбулося посилення представницької та захисної функцій профспілок. Серед основних завдань – захист прав та інтересів працівників, які працюють у різних сферах економіки, формують валовий внутрішній продукт держави, чим, зокрема, підтримують обороноздатність нашої країни, допомагають подолати наслідки війни та наблизити перемогу.

Повномасштабна війна російського агресора проти України не змогла стати перешкодою на шляху до європейської інтеграції України, а перспектива членства в ЄС є важливим драйвером низки реформ, зокрема реформи ринку праці.

ФПУ, як найбільше профспілкове об'єднання держави, та СПО об'єднань профспілок з метою недопущення зниження соціальних гарантій українських громадян при впровадженні реформ, підвищення рівня реальних трудових доходів та створення умов задля повернення українських фахівців в Україну:

1. Відстоюють встановлення соціальних стандартів та гарантій на належному рівні; наполягають на забезпеченні поступового наближення стандартів життя громадян України до рівня країн ЄС (у рамках участі в бюджетному процесі та переговорах з Урядом та СПО роботодавців, у тому числі на виконання положень чинної Генеральної угоди та завдань Стратегії діяльності ФПУ на 2021–2026 роки «Час дій та якісних змін»).

Зокрема, враховуючи прискорений рух України в ЄС та спираючись на норми Директиви (ЄС) 2022/2041 про адекватну мінімальну заробітну плату в Європейському Союзі, профспілки просувають позицію щодо встановлення мінімальної зарплати на рівні 50% від середньої та не нижче фактичного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб. У 2025 році, за розрахунками профспілок, мінімальна зарплата мала б становити 10 905 грн, з 2026 року – 12 195 грн.

Усупереч запереченням профспілок Законом України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» «заморожено» на рівні 2024 року розміри основних державних соціальних стандартів та гарантій і здійснено чергове «обнуління» індексації грошових доходів громадян. Окрім того, Бюджетною декларацією на 2025 – 2027 роки, схваленою постановою КМУ від 28 червня 2024 р. № 751, було передбачено замороження зазначених показників на 2025–2027 роки.

З метою формування виваженої та ефективної бюджетної політики, забезпечення оптимальної соціальної складової Державного бюджету України, належного рівня соціального захисту громадян та необхідного фінансування пріоритетних галузей, надважливих для відновлення економіки України задля поступового наближення стандартів життя громадян України до середньоєвропейського рівня, впровадження комплексу заходів для зміцнення та перебудови економіки під час війни, а також забезпечення її швидкого відновлення після завершення або припинення воєнного стану, стимулювання повернення українців на Батьківщину, як важливого компонента програми

післявоєнного відновлення економіки, насамперед промисловості та рестарту виробничого сектору:

- своєчасно підготовлено та направлено до КМУ, ЦОВВ, НТСЕР, СПО роботодавців, профільних комітетів ВРУ, депутатських фракцій і груп та народних депутатів України – представників Федерації профспілок України у Верховній Раді України аргументовані профспілкові пропозиції (зауваження) до проєктів Бюджетної декларації на 2026–2028 роки та Держбюджету на 2026 рік;

- під час засідань Комітету ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів представником СПО об'єднань профспілок було озвучено профспілкову позицію, зокрема щодо необхідності збільшення розмірів прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати та посадового окладу (тарифної ставки) працівника І тарифного розряду ЄТС.

За результатами активних дій профспілок, на 2026 рік «розморожено» розміри прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати та посадового окладу (тарифної ставки) працівника І т.р. ЄТС й заплановано їх підвищення в наступні два роки.

2. Профспілки виступають за запровадження єдиних підходів в оплаті праці працівників, оплата праці яких здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, недопущення погіршення умов оплати праці та забезпечення підвищення заробітної плати цієї категорії працівників з метою збереження трудового активу бюджетних галузей, недопущення звільнення з роботи або зміну професії кваліфікованими працівниками через низьку, неконкурентоспроможну оплату праці.

Наразі Комітетом ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів представлено напрацьований народними депутатами України законопроєкт «Про справедливу систему оплати праці в Україні.

Запропонований законопроєкт не вирішує існуючих проблемних питань системи оплати праці, скасовує чинні законодавчі норми, не пропонуючи в більшості випадків альтернативних способів регулювання, поєднує в собі оплату праці держслужбовців і приватного сектора, при цьому не визначає умови оплати праці працівників бюджетних установ та організацій. Така «універсальність» може призвести до того, що закон не спрацює повноцінно ні для кого: бюджетники будуть мати занижені зарплати, а приватний сектор ігноруватиме «універсальні» норми через їх невідповідність фактичним економічним відносинам.

Пропозиції та зауваження СПО об'єднань профспілок до зазначеного проєкту вже направлено Комітету ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів та розміщено на сайті ФПУ.

Водночас відстоюючи позицію щодо захисту прав працівників на гідну оплату праці, СПО об'єднань профспілок надано аргументовані зауваження та пропозиції до законопроєктів реєстр. № 13466, 13467 та 13468 від 11.07.2025, якими пропонується з 2026 року замінити використання прожиткового мінімуму для працездатних осіб на базову (орудну) величину для визначення

розмірів посадових окладів працівників бюджетної сфери. На необхідності суттєвого доопрацювання зазначених законопроєктів наголошено представником СПО об'єднань профспілок під час виступу на засіданні Комітету ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (1 серпня 2025 року).

Окрім того, СПО об'єднань профспілок неодноразово звертався до Кабінету Міністрів України з пропозиціями підвищення розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника I т.р. ЄТС та мінімальних гарантій в оплаті праці.

У підтримку галузевих профспілок направлено низку звернень до Кабміну щодо необхідності:

- вирішення на урядовому рівні питання підвищення оплати праці в галузі культури;
- внесення змін до законодавства щодо визнання державним боргом недоотриманої педагогічними і науково-педагогічними працівниками зарплати внаслідок невиконання норм статті 61 Закону України «Про освіту» та виплати його після закінчення війни;
- підвищення рівня оплати праці працівників суб'єктів господарювання всіх форм власності, які розташовані у прифронтових регіонах;
- підвищення рівня оплати праці спеціалістів Пенсійного фонду України, які працюють у відділах обслуговування громадян.

Окрім того, питання підвищення мінімального рівня оплати праці працівників соціальної сфери порушувалося профспілками, зокрема, у рамках опрацювання проєкту постанови КМУ «Про внесення зміни до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2024 р. № 868».

Також галузеві профспілки дедалі частіше вдаються до написання петицій та проведення флешмобів у соцмережах для привернення уваги влади до проблеми низької оплати праці.

3. Сприяють забезпеченню своєчасної виплати заробітної плати, використовують всі незаборонені законодавством інструменти для повернення працівникам заборгованої зарплати та ініціюють створення системи додаткових гарантій задля задоволення грошових вимог працівників у випадку затримки її виплати, зокрема у разі неплатоспроможності роботодавця шляхом створення Гарантійної установи задля задоволення грошових вимог найманих працівників у разі неплатоспроможності роботодавця.

На жаль, війна підвищила ризики порушення трудових прав громадян на своєчасне отримання винагороди за працю.

За даними Держпраці, станом на 10 листопада 2025 року, загальна сума заборгованості в Україні становила 4,34 млрд грн (*без врахування частини тимчасово окупованих територій*), що на 54% більше порівняно з початком 2023 року.

Зокрема, не розв'язується проблема невиплати заробітної плати на ДП «Миколаївський суднобудівний завод», хімічних та нафтохімічних підприємствах (зокрема ТОВ «Карпатнафтохім», АТ «Одеський припортовий

завод», АТ «Сумихімпром»), Харківському державному авіаційному виробничому підприємстві. Як наслідок, родини тисяч працівників потерпають від неможливості задовольнити основні життєві потреби.

Врегулювання проблеми заборгованості з виплати заробітної плати, у тому числі на вищезазначених підприємствах, порушувалося, зокрема, під час зустрічі Голови ФПУ С. Бизова з Прем'єр-міністеркою України Ю.Свириденко, а також за поданням СПО об'єднань профспілок та ініціативою профспілкових організацій на окремих нарадах Мінекономіки в рамках роботи Міжвідомчої робочої групи з питань погашення заборгованості із заробітної плати (грошового забезпечення).

Окрім того, йде робота над посиленням захисту вимог працівників щодо виплати заборгованості із заробітної плати, у тому числі у випадку неплатоспроможності роботодавця. Так, за сприяння ФПУ 19 липня 2023 року народними депутатами зареєстровано профспілковий проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення захисту вимог працівників щодо виплати заборгованості із заробітної плати, в тому числі у випадку неплатоспроможності роботодавця» за реєстр. № 9510. 30 квітня 2025 року його прийнято у першому читанні. Наразі законопроєкт доопрацьовується до 2-го читання робочою групою, створеною в Комітеті ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, до складу якої включено представників від СПО об'єднань профспілок.

Правове регулювання трудових відносин

У період дії воєнного стану дієвим механізмом забезпечення захисту прав та інтересів працівників і профспілок в процесі законотворчої роботи стало вироблення і просування профспілковою стороною варіантів компромісних рішень у реформуванні законодавства про працю. Результатом застосування такого підходу є запобігання або нівелювання негативних наслідків від реалізації ініціатив, спрямованих на звуження трудових прав та гарантій соціально-економічних інтересів працівників, а в окремих випадках – посилення їхнього захисту.

Пріоритетними завданнями ФПУ у сфері правозахисної роботи залишаються проєкти Трудового кодексу України, Соціального кодексу України, законів «Про колективні трудові спори», «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», а також забезпечення максимального протистояння просуванню владою законопроєктів, метою яких є подальша лібералізація трудових відносин, руйнація системи соціального захисту.

Позитивним прикладом правозахисної роботи у сфері юридичної експертизи та опрацювання нормативно-правових актів можуть слугувати певні зрушення в роботі над проєктом Трудового кодексу України, який розробляється Мінекономіки на виконання підпункту 4 пункту 3 розділу II Закону України від 21 квітня 2022 р. № 2215-IX «Про дерадянізацію законодавства України», та під час якої були частково враховані профспілкові пропозиції та зауваження до його першої редакції.

Під час доопрацювання проєкту розробником частково враховані профспілкові пропозиції і зауваження та змінені приписи в бік покращення положення працівників у взаємовідносинах з роботодавцями.

Протягом 2025 року профспілки здійснювали правозахисну роботу й заходи громадського контролю за додержанням роботодавцями законодавства про працю відповідно до статті 259 Кодексу законів про працю України, статті 21 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», статті 14 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану».

Громадський контроль за додержанням законодавства про працю здійснювався інспекторами праці профспілок, кількість яких, за інформацією членських організацій ФПУ, у І півріччі 2025 року становила 2683 особи (проти 2994 особи – у першому півріччі 2024 року), з яких 2597 – громадські інспектори праці, 89 – правові (головні правові) інспектори праці (з них 72 – у галузевих профспілках, 14 – у територіальних профоб'єднаннях та 3 – в апараті ФПУ).

Упродовж І півріччя 2025 року інспекторами праці профспілок проведено 1515 (проти 1573 в аналогічному періоді 2024 року) перевірок дотримання вимог трудового законодавства, якими охоплено 1742 юридичні особи.

У 2025 році було реалізовано спільний проєкт Данського агентства профспілкового розвитку (DTDA) та ФПУ «Правові послуги для членів профспілок», метою якого є посилення спроможностей ФПУ щодо правового захисту членів профспілок.

Так, створені за фінансової підтримки Проєкту центри правової допомоги ФПУ та 7 територіальних профоб'єднань (Дніпро, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Миколаїв, Полтава, Рівне, Хмельницький) забезпечили надання безоплатної правової допомоги членам профспілок у захисті трудових і соціально-економічних прав та інтересів, зокрема консультацій і роз'яснень з правових питань, здійснення представництва у судах та складання документів процесуального характеру; підвищення правової свідомості, культури та освіченості членів профспілок шляхом правопросвітництва; забезпечення взаємодії з територіальними органами Державної служби України з питань праці та представництвами Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Також у рамках реалізації зазначеного проєкту було організовано та проведено навчання представників центру правової допомоги ФПУ, центрів правової допомоги територіальних профоб'єднань, членів Постійної комісії Ради ФПУ з питань трудових прав працівників і прав профспілок, юристів всеукраїнських профспілок та апарату ФПУ.

У сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування і пенсійного забезпечення

Протягом минулого періоду проводилася робота щодо посилення соціального захисту застрахованих осіб у сфері соціального страхування і пенсійного забезпечення.

На жаль, воєнні дії, зменшення середньооблікової чисельності працівників, низький рівень оплати праці, «тінізація» зайнятості і доходів позначаються на рівні соціального захисту працівників. При цьому зберігається заборгованість зі сплати єдиного соціального внеску – 20,5 млрд грн (з урахуванням заборгованості із сплати пені та штрафів), а до Пенсійного фонду, з урахуванням всіх платежів, заборгованість становить 54 млрд грн, у т.ч. щодо відшкодування роботодавцями виплати пенсій на пільгових умовах за списками №1 і №2 – 31,6 млрд грн.

Мінімальна пенсія за віком становить 2361 грн (3038 грн – із урахуванням щомісячної доплати), середній розмір пенсії – 6437 грн, водночас фактичний розмір прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, за даними Мінсоцполітики, у цінах жовтня 2025 року становив 6803 грн. Співвідношення середньої пенсії до середньої заробітної плати в країні, як і раніше, залишається на рівні близько 30% (проти, наприклад, 56% у 2009 році).

ФПУ проводилась робота з мінімізації негативних наслідків у зв'язку з прийняттям у новій редакції Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», який набрав чинності з 1 січня 2023 року. У результаті ВРУ 18.12.2024 були внесені зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», якими передбачено оплату лікарняних листків як за основним місцем роботи, так і за місцем роботи за сумісництвом (набрали чинності з 04.04.2025). Також було внесено відповідні зміни до порядку надання потерпілим соціальних послуг (постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.2023 № 438 із змінами, внесеними постановами № 775 від 14.07.2023, № 1542 від 27.12.2024, № 947 від 06.08.2025), зокрема щодо виплати щомісячної грошової компенсації за надання соціальної послуги догляду вдома потерпілому, якому медичним висновком визначено потребу у спеціальному медичному догляді, постійному сторонньому догляді, побутовому обслуговуванні та ін.

Нині триває робота щодо відновлення надання для осіб, потерпілих від нещасного випадку на виробництві (профзахворювання), послуг з лікування, придбання ліків, медичних виробів тощо в повному обсязі за рахунок коштів державного бюджету та загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Приділяється увага питанням соціального захисту безробітних, на який негативно вплинули введені обмеження на період дії воєнного стану, внаслідок чого тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 90 календарних днів (для осіб передпенсійного віку – 360 календарних днів), а максимальний розмір допомоги по безробіттю не може перевищувати розміру мінімальної заробітної плати. З метою посилення соціального захисту

безробітних осіб, профспілкова сторона у вересні ц.р. звернулася до Голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики і захисту прав ветеранів Третьякової Г.М. про підвищення розмірів допомоги по безробіттю та збільшення тривалості їх виплати, а також про відновлення повноважень правління Фонду соціального страхування на випадок безробіття стосовно погодження (ухвалення) ним бюджету зазначеного Фонду, який нині затверджується Кабінетом Міністрів України без погодження правлінням Фонду. Третьяковою Г.М. підтримано ці пропозиції і нею внесено на розгляд ВРУ законопроєкт № 14096 від 01.10.2025. З метою ухвалення зазначеного законопроєкту ФПУ звернулася до голів депутатських фракцій і груп у Верховній Раді України з проханням підтримати зазначений законопроєкт на що вже отримано листи-підтримки від окремих із них.

Дедалі більшої актуальності в умовах збільшення вимог до тривалості страхового стажу для призначення пенсії та проблем, пов'язаних із воєнними діями на території України, набуває питання підтвердження наявного страхового стажу. З цією метою ФПУ взято активну участь у робочих групах, створених при Комітеті ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, з доопрацювання законодавчих ініціатив із врегулювання зазначених питань (реєстр. №№ 11122, 11488-1, 13705-д та ін.), задля забезпечення можливості реалізації громадянами права на пенсійне забезпечення.

Оскільки останнім часом збільшилася кількість звернень до суду, якими оскаржуються рішення органів Пенсійного фонду України (із рішеннями на користь застрахованих осіб) через неврахування при призначенні пенсії страхового стажу (заробітної плати) за періоди роботи, дані про які внесено до трудової книжки з недотриманням встановлених вимог, відсутність відповідних первинних документів через їх знищення внаслідок бойових дій чи залишення на тимчасово окупованих територіях тощо, ФПУ звернулася до Мінсоцполітики щодо необхідності напрацювання змін до чинного законодавства для спрощення порядку підтвердження страхового стажу (заробітної плати) для обчислення пенсії. Нині Мінсоцполітики опрацьовуються пропозиції із вирішення зазначеного питання.

Потрібно зауважити, що членськими організаціями ФПУ розробляється стратегія юридичного захисту членів профспілок, які працювали і заробляли стаж на тимчасово окупованих територіях і втратили можливість документального підтвердження набутого там стажу. Є приклади позитивного вирішення судовими органами питання про підтвердження стажу роботи, набутого до 2014 року на тимчасово окупованих територіях, із підтвердженням відповідними документами із тимчасово втрачених архівів.

ФПУ відслідковує законодавчі пропозиції, які розробляються Мінсоцполітики, зокрема щодо реформування солідарної пенсійної системи та запровадження накопичувальної системи, а також проходження законопроєктів, які перебувають на розгляді ВРУ (реєстр. №№ 12209, 3115, 2743 та ін.).

Безпека та охорона праці

Внаслідок нарощування росією масштабів військових дій проти України, відсутності належного державного нагляду у сфері охорони праці, що зумовлює послаблення відповідальності роботодавців у цій сфері, та ряду інших негативних чинників у сфері праці, виробничий травматизм в Україні залишається на високому рівні.

За даними Держпраці, за 10 місяців 2025 на виробництві травмовано 2815 працівників, у т. ч. 397 – смертельно. При цьому, серед травмованих – 40%, а серед загиблих – 48% працівників отримали ураження внаслідок ракетно-дронових та артилерійських обстрілів (за аналогічний період 2024 року ці показники становлять, відповідно, 33% і 45%).

Збереження життя та здоров'я працівників, профілактика нещасних випадків і профзахворювань, особливо в умовах війни, є пріоритетним напрямом роботи профспілок, а забезпечують цю роботу технічні інспектори праці та інші представники профспілок з охорони праці членських організацій. ФПУ щорічно здійснює матеріальну й організаційну підтримку їхньої діяльності.

У 2025 році така підтримка вперше забезпечується для технічних інспекторів праці 17 територіальних об'єднань профспілок у рамках реалізації двохрічного данського проєкту «Безпека і здоров'я на роботі – основа відбудови країни», що стало стимулом до збільшення їхньої чисельності та обсягів профілактичної роботи на підприємствах в порядку здійснення громадського контролю за дотриманням роботодавцями законодавства про охорону праці. За кошти проєкту також організовано навчання з охорони праці 50 технічних інспекторів та інших представників профспілок з охорони праці всеукраїнських і територіальних об'єднань профспілок.

З початку 2025 року ФПУ взяла активну участь у підготовці до другого читання законопроєкту «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» – одного із найважливіших євроінтеграційних законопроєктів, завдання якого – імплементувати в законодавство України Директиву 89/391/ЄЕС про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі. Завдяки напруженій роботі з січня по травень 2025 р. фахових представників ФПУ у відповідній робочій групі при Комітеті ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, вдалося відстояти значну кількість профспілкових позицій по цьому законопроєкту.

У сфері охорони праці на сьогодні існує низка питань та проблем, вирішення яких напряму залежить від чесного відкритого діалогу сторін соціального діалогу, надія на який з'явилася у зв'язку з процесами з відновлення роботи Національної тристоронньої соціально-економічної Ради, а також від активності, наполегливості та фаховості профспілок.

Соціальний діалог та колективно-договірне регулювання

Незважаючи на тимчасове призупинення підбиття підсумків виконання положень Генеральної угоди на 2019–2021 роки, у зв'язку зі збройною агресією

рф, сторони Генеральної угоди продовжують конструктивно працювати в її рамках. Профспілки та Уряд України у лютому 2025 року здійснили обмін інформацією щодо стану виконання Угоди. Враховуючи воєнний стан та загрозу виникнення надзвичайних ситуацій, Мінекономіки запропонувало провести засідання Спільної робочої комісії Сторін Генеральної угоди з підбиття підсумків виконання її положень після стабілізації безпекової ситуації в країні.

За інформацією членських організацій ФПУ, у рамках статистичної звітності про стан колективно-договірного регулювання укладено 53 галузевих (міжгалузевих) угод та 20 територіальних угод.

Офіційні дані Державної служби статистики України щодо кількості укладених колективних договорів відсутні через умови воєнного стану.

За інформацією членських організацій ФПУ, роботу з перегляду або укладення нових колективних договорів, галузевих та територіальних угод, як правило, призупинено до припинення або скасування воєнного стану.

Профспілки, як сторона соціального діалогу, беруть активну участь у засіданнях комітетів Верховної Ради України, робочих групах, вносять свої пропозиції до проєктів актів законодавства, які стосуються забезпечення трудових та соціально-економічних прав та гарантій людини праці, соціального захисту населення країни, діяльності профспілок тощо. Так, протягом січня - жовтня 2025 СПО об'єднань профспілок опрацьовано 746 проєктів нормативно-правових актів, у тому числі: законопроєктів – 194; проєктів Указу Президента України – 2; постанов ВРУ – 2; актів Кабінету Міністрів України – 189; нормативних актів центральних органів виконавчої влади – 337; проєктів постанов правлінь Пенсійного фонду України – 22. Проведено 7 засідань СПО об'єднань профспілок, на яких розглянуто 15 питань.

У зв'язку з військовою агресію рф засідання Уряду проводяться у закритому режимі.

Представник СПО об'єднань профспілок бере участь у засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Так, протягом січня – жовтня 2025 відбулося 21 засідання (у режимі відеоконференції), на яких було розглянуто понад 120 проєктів актів законодавства, із них надано пропозицій до більшої половини законопроєктів. Це надало змогу профспілкам висловлювати позицію щодо законопроєктів, які стосуються формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин, соціального захисту громадян.

Щодо участі всеукраїнських профспілок та територіальних профоб'єднань у збереженні та розвитку трудового потенціалу

Стала та цілеспрямована робота ФПУ супроводжується та підсилюється її членськими організаціями.

Так, ***за інформацією Ради професійних спілок Івано-Франківської області*** упродовж 2025 року діяльність профспілок Прикарпаття була зосереджена на таких напрямках:

1. Збереження зайнятості та захист від звільнень

- проведено переговори з ПрАТ «Нафтохімік Прикарпаття» та ТОВ «Карпатнафтохім», після яких досягнуто домовленості про призупинення звільнень через надання відпусток, переведення на інші посади або оформлення простою.

- врегульовано питання працевлаштування працівників соцзахисту, що підпадали під скорочення через реформу. Більшість людей у трьох районах переведено на інші посади, зокрема у Косові працевлаштовано 10 із 12 членів профспілки.

- підготовлено мультимедійні презентації на тему: «Працевлаштування: що потрібно знати» і «Переваги профспілкового членства» та взято участь у циклі інформаційних семінарів, проведених за підтримки обласного центру зайнятості для шукачів роботи, які звернулися до центрів зайнятості у області;

2. Робота із вразливими категоріями

- розроблено та погоджено зі сторонами соціального діалогу та стейкхолдерами області план дій щодо інтеграції ветеранів у трудові колективи;

- проведено 4 зустрічі проєкту «Професійний шлях ветерана» (охоплено 63 учасника), у рамках якого підготовлено презентацію на тему: «Трудові права і гарантії мобілізованих та звільнених з військової служби працівників», а також листівку «Трудові пільги УБД».

- на запрошення Івано-Франківського регіонального відділення Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад» взято участь в інформаційних семінарах із працевлаштування у громадах (Верховинська, Коломийська, Калуська).

- взято участь у проєкті навчання жінок для «нетипових» сфер, зокрема проведено лекції щодо прав жінок у воєнний стан.

- проведено інформаційний захід для працівників Івано-Франківський учбово-виробничих підприємств УТОС і УТОГ щодо особливостей трудового законодавства в частині забезпечення прав осіб з інвалідністю на працю

3. Робота з молоддю

- спільно з представниками територіальних управлінь Держпраці та ПФУ взято участь в інформаційних заходах для студентства та прочитано лекцію на тему: «Студентський трудовий договір – новий формат поєднання навчання і роботи».

4. Гідні та безпечні умови праці, правозахист

- взято участь у 15 позапланових заходах контролю Південно-Західного міжрегіонального управління Держпраці, що дозволило усунути порушення трудових прав 976 членів профспілок;

- взято участь у 2 засіданнях обласної, 5 засіданнях районних і міських комісій та нараді в департаменті фінансів ОДА з питань заборгованості із заробітної плати, 2 засіданнях робочих груп щодо легалізації трудових

відносин, а також у 2 нарадах Південно-Західного міжрегіонального управління Держпраці з питань охорони праці та профілактики виробничого травматизму

- взято участь у складі 33 комісій з розслідування нещасних випадків та профзахворювань, проведено перевірки на 12 підприємствах та здійснено 5 превентивних заходів щодо попередження виробничого травматизму, прочитано лекції на 15 навчальних семінарах та здійснено перевірку знань з питань охорони праці в складі 4 комісій, а також взяв участь у проведенні інформаційних семінарів на тему: «Територіальним громадам – про важливість охорони праці» для представників 6 територіальних громад.

5. Соціальний діалог та колективні договори

- розпочато переговори щодо нової Територіальної угоди;
- взято участь у 68 спільних з Держпраці та ПФУ в області інформаційно-роз'яснювальних заходах з питань застосування трудового законодавства;
- у рамках співпраці з НСПП в області взято участь у 2-ох примирних процедурах для врегулювання колективних трудових спорів, проведення 6 узгоджувальних зустрічей, 3 консультацій та роз`яснень, а також до надання рекомендацій сторонам соціально-трудових відносин щодо шляхів поліпшення стану соціально-трудових відносин;
- надано допомогу у розробці 49 проєктів колективних договорів, розроблено рекомендації щодо психосоціальної підтримки та протидії мобінгу.

6. Інформаційна-органайзингова робота

- проведено 17 заходів щодо переваг членства у профспілці, 5 семінарів для нових голів первинних організацій, виступи на ТБ.

За інформацією Київської міськпрофради ключовими досягнення у роботі стали:

- враховано Урядом пропозицію столичних профспілок щодо необхідності термінового внесення зміни до Порядку бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 р. № 76, в частині доповнення Порядку бронюванням працівників підприємств, які здійснюють перевезення пасажирів метрополітеном в особливий період;
- за наполягання міськпрофради звернення Адміністрації Державної спеціальної служби транспорту та військової частини Т0960 щодо включення останньої до Переліку підприємств, установ та організацій міста Києва, що здійснюють квартирний облік працівників, які потребують поліпшення житлових умов, затвердженого постановою ВО КМР (КМДА) та Президією Об'єднання профспілок, організацій профспілок у м. Києві «Київська міська рада профспілок» від 05.08.2013 року № 1333 враховано міською владою;
- враховані звернення Київської міськпрофради до центральних органів виконавчої влади – Мінекономіки, Міністерства молоді та спорту України та міської влади – ВО КМР (КМДА) щодо бронювання (відстрочки від мобілізації) тренерів-викладачів Дитячо-юнацьких спортивних шкіл Київської міськпрофради.

- за зверненням Київської міськпрофради видано наказ Департаментом молоді та спорту ВО КМР (КМДА) «Про затвердження Порядку організації оздоровлення та відпочинку дітей міста Києва» № Н-663 від 31.07.2025 року, яким передбачено направлення на оздоровлення та відпочинок дітей віком від 7 до 18 років, місце проживання яких задекларовано (зареєстровано) в м. Києві, і які, зокрема, належать до категорії дітей бійців-добровольців, які брали участь у захисті територіальної цілісності та державного суверенітету на сході України;

- 25 підприємств погасили борги із заробітної плати на загальну суму 57,7 млн грн.

За інформацією Федерації професійних спілок Кіровоградської області

збереження і розвиток трудового потенціалу є одним із пріоритетних завдань ФПО. З цією метою ФПО:

- брала участь у розробленні Програми економічного і соціального розвитку області на відповідний рік, Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки, Стратегій розвитку територіальних громад на середньостроковий період, формування проєктів місцевих бюджетів на відповідний рік та забезпечила включення до перерахованих документів заходів із забезпечення зайнятості населення;

- активізувала увагу до вирішення питань підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, професійного навчання працівників та професійної орієнтації, умов здійснення наставництва шляхом впровадження дуальної форми здобуття освіти, конкретні заходи з цієї роботи передбачаються в колективних договорах. У поточному році ухвалено досвід роботи двох навчальних закладів в цьому напрямі і рекомендовано для впровадження;

- спільно з Держпраці у області вживала заходів щодо недопущення використання найманої праці без належного оформлення трудових відносин, легалізації виплати заробітної плати. Проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота про ризики та негативні наслідки нелегального працевлаштування.

- у разі виникнення об'єктивних причин, через які неминучі звільнення працівників за ініціативою роботодавця, проводяться попередні консультації з виборними профспілковими органами, письмове попередження їх не пізніше, ніж за три місяці до зазначених дій, з економічним обґрунтуванням та переліком розроблених заходів щодо забезпечення зайнятості працівників, які підлягають вивільненню, або проведення професійної перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників у період їхньої неповної зайнятості та працівників, які перебувають під загрозою вивільнення;

- проведено 3 засідання обласної робочої групи з питань легалізації і виплати зарплати та легалізації зайнятості населення, виявлено та легалізовано 1644 офіційно не оформлених найманих працівників;

- узагальнено і рекомендовано до впровадження досвід з підготовки кадрів Кропивницького будівельного фахового коледжу, який готує для відбудови країни будівельників, дорожників, менеджерів, архітекторів.

За інформацією Миколаївської облпрофради профспілка активно залучена до проєктів, що спрямовані на розвиток інклюзивного ринку праці та створення нових можливостей зайнятості, серед яких:

- проєкт МОП «Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні», у межах якого створено регіональне партнерство зайнятості, а Голова Миколаївської облпрофради входить до складу координаційної ради та робочої групи МПЗ;
- проєкт МОП «Підтримка створення робочих місць та розвитку соціального діалогу в Миколаївській та Одеській областях», у рамках якого 14 листопада п.р. профспілка взяла участь у круглому столі «Діалог заради відновлення: посилення соціального партнерства в Миколаївській області».

У 2025 році організовано Форум соціального діалогу Миколаївщини «Разом заради майбутнього: розбудова інклюзивного та сталого ринку праці», результатом якого стало підписання тристороннього Меморандуму про взаєморозуміння між Миколаївською обласною військовою адміністрацією, Миколаївською обласною організацією роботодавців «Промисловці та підприємці Миколаївщини» і Миколаївською обласною радою профспілок та ФПУ.

За інформацією Профспілки працівників агропромислового комплексу України вживалися такі заходи з порушеної тематики:

- у співпраці з 3F – Об'єднаною федерацією працівників Данії проведено 6 навчальних семінарів-тренінгів у сфері охорони праці, в яких навчалися 150 слухачів, які в подальшому шляхом поширення набутих знань додатково охопили навчанням з питань безпеки праці і протимінної безпеки близько 3000 членів профспілки;
- підготовлено 4 тематичних збірники Методичних рекомендацій на допомогу профактиву з питань безпеки праці і здоров'я, протимінної безпеки, захисту працівників у кризових ситуаціях, психосоціальної підтримки, створені відеоролики про війну і міжнародну профспілкову солідарність, інше;
- затверджено Стратегію Профспілки працівників АПК України щодо зміцнення безпеки праці і здоров'я на робочих місцях у воєнний і повоєнний час на 2025–2027 роки;
- включено до складу робочої (переговорної) групи щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу з питань сільського господарства та розвитку сільських територій Світлану Самосуд, Голову Профспілки працівників АПК України;
- включено до складу робочої (переговорної) групи щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом

щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу з питань продовольчої безпеки, ветеринарної та фітосанітарної політики Сергія Геруса, заступника Голови Профспілки працівників АПК України;

- здійснюється активна робота з міжнародними партнерами, за рахунок якої проведено тренінги на тему «Мінна безпека. 10 кроків до життя», реалізовується проєкт з мінної безпеки на тему: «Посилення профспілкової діяльності у воєнний час – захист працівників від мін та вибухонебезпечних предметів», взято участь у VIII Національному конгресі FAI-CISL та у регіональному семінарі-тренінгу МОП на тему: «Технологічні зміни, що включають розвиток штучного інтелекту, в Європі та Центральній Азії. Розробка профспілкових позицій та дій», а також відбулася українсько-вірменська профспілкова конференція «Формалізація неформальної зайнятості та гідна праця для сільськогосподарських працівників» тощо.

За інформацією Профспілки працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України її участь у відновленні національної економіки та євроінтеграційних процесах полягала в такому:

- 05 липня 2025 року підписано Галузеву угоду з Міністерством розвитку громад та територій України на 2025–2027 роки, відповідно до якої гарантований розмір тарифної ставки для працівників, які виконують просту і некваліфіковану роботу, зростає з 231% до 401% прожиткового мінімуму для працездатної особи, що означає збільшення мінімального окладу з 6995 грн до 12 142 грн на місяць;

- після підписання Галузевої угоди на 2025–2027 роки започатковано спільні засідання з роботодавцями областей України;

- у 2022 ініційовано проєкт зі створення Хабів неформального професійного навчання мікронавичкам у будівельному секторі з метою допомоги своїй країні та її громадянам у відновленні після війни. ХАБи ПРОФБУД (курси) діють у Київській, Одеській, Полтавській, Хмельницькій, Чернівецькій, Волинській, Дніпропетровській, Миколаївській і Чернігівській областях, на базах закладів професійно-технічної освіти та фахової передвищої освіти, а також у Києві постійно діючий НПЦ ПРОФБУД;

- спільно з роботодавцями започатковано обласні семінари з інновацій у будівельних технологіях та питань енергозбереження в будівництві. На сьогодні проведено 18 семінарів з цих питань, в яких взяли участь: викладачі, майстри виробничого навчання закладів професійно-технічної освіти, фахової передвищої освіти та вищої освіти, керівники будівельних компаній та виробники будівельних матеріалів;

- Василь Андреєв, Голова Профспілки будівельників України, взяв участь у Міжнародній конференції з питань відновлення України, яка відбувалася з 10 по 11 липня у Римі, та стала майданчиком для обговорення допомоги Україні у перемозі над підступним агресором та відродження кращого простору для життя українців, та розвитку навичок українців для продуктивної зайнятості з гідними умовами праці.

За інформацією Профспілки працівників соціальної сфери України вона послідовно відстоює інтереси працівників соціальної сфери, які сьогодні є «першою лінією» соціального захисту мільйонів українців, що постраждали від війни, і водночас виконують функцію провідників європейських стандартів у галузі. Так:

- збережено мережу установ соціальної сфери в державному і комунальному секторі в умовах війни;
- на стадії розробки перебувають пілотні проєкти з європейськими партнерами з підготовки фахівців новітніх напрямів реабілітації та соціальної роботи;
- укладено нові та оновлено чинні колективні договори з розширеними соціальними гарантіями в більшості регіонів.

За інформацією Укрнафтогазпрофспілки особливого значення набуває питання в умовах критичного зменшення трудових ресурсів через втрати під час бойових дій, через мобілізацію, еміграцію мільйонів кваліфікованих українців за межі країни, триваюче погіршення умов праці, насамперед – оплати праці, порівняно з сусідніми та іншими європейськими країнами, реальної загрози масового витіснення українських працівників більш дешевою іноземною робочою силою.

Центральна рада Укрнафтогазпрофспілки ще у 2018 році всебічно дослідила стан справ у нафтогазовій галузі, оцінила загрози для трудового потенціалу підприємств, окремою постановою поставила завдання перед роботодавцями, профспілковими організаціями щодо спрямування соціального діалогу на збереження і системний розвиток, зупинення можливої декваліфікації кадрових ресурсів.

Своєчасне узгоджене орієнтування сторін соціального діалогу в галузі на розвиток трудових ресурсів з опорою на вітчизняні кадри дало змогу зменшити масштаби кадрових втрат у період пандемії коронавірусу і особливо – після запровадження воєнного стану в Україні з 2022 року, відпрацювати гнучке реагування підприємств на загрози передусім для високопрофесійного кадрового складу і загалом вийти на траєкторію стійкого зростання чисельності персоналу по Групі Нафтогаз у 2025 році.

Водночас, ***за інформацією Федерації профспілок Волинської області*** в умовах дії воєнного стану, а в подальшому його відміни та відбудови держави, питання збереження та розвитку трудового потенціалу є ключовим для відновлення національної економіки. Профспілка вважає, що для повернення трудового потенціалу до України є необхідним створення сприятливого економічного, політичного, соціального клімату для трудових ресурсів, що, у свою чергу, забезпечить їх розвиток та збереження.

Розвиток трудового потенціалу має включати комплекс заходів, спрямованих на кількісне та якісне відтворення трудового потенціалу, його найповнішу реалізацію та ефективне використання.

Водночас, серед **проблемних питань** членські організації ФПУ виділяють такі:

– гострий дефіцит кваліфікованих робітничих кадрів та фахівців через активну мобілізацію, відтік трудових ресурсів за межі України;

– потреба у нових компетентностях – від обслуговування дронів до цифрових технологій у сільському господарстві, а також запит на мультифункціональних працівників;

– численні труднощі ветеранів та ветеранок (фізичні бар'єри, психологічні бар'єри, освітні та професійні виклики, стереотипи та дискримінація, юридичні та адміністративні перешкоди) при намаганні інтегруватися в цивільний ринок праці після завершення військової служби;

– реальна загроза масового витіснення українських працівників більш дешевою іноземною робочою силою;

– відмова безробітних реєструватися в службі зайнятості, уникаючи при цьому мобілізації;

– небажання чоловіків призовного віку легально працевлаштуватися аби уникнути обліку в територіальному центрі комплектування через відсутність бронювання роботодавцем;

– зменшення виплат з безробіття і тривалості їх збереження;

– заборгованість із виплати заробітної плати;

– низький рівень заробітної плати через: відмову урядових структур від встановлення мінімальної заробітної плати у розмірі фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб з урахуванням індексу споживчих цін; розрив між розмірами мінімального посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС і фактичним розміром прожиткового мінімуму для працездатних осіб; перекоси в оплаті праці робітників і менеджменту підприємств, міжгалузеву різницю.

Узагальнено департаментом з питань
економічного розвитку та ціноутворення

Додаток 2
до постанови Ради ФПУ
від _____ № ___

ЗАЯВА
Ради Федерації профспілок України про Трудовий кодекс України як фундамент збереження трудового потенціалу країни

Федерація профспілок України, представляючи інтереси мільйонів найманих працівників, висловлює свою позицію щодо оновлення трудового законодавства. Ми усвідомлюємо необхідність осучаснення нормативної бази, проте наголошуємо: реформа не може відбуватися шляхом звуження прав працівників.

В умовах повномасштабної війни та майбутньої повоєнної відбудови ключовим ресурсом держави є люди. **Якісний Трудовий кодекс України – це фундамент збереження та розвитку трудового потенціалу України.** Це сигнал для кожного громадянина, який зараз працює в тилу, захищає країну на фронті або був вимушений виїхати за кордон, про те, що держава гарантує йому гідні умови праці та соціальну захищеність.

Трудове законодавство має стати інструментом, що стимулює повернення українців додому, а не причиною для трудової міграції. Зниження рівня гарантій, домінування інтересів роботодавця над правами людини праці чи знецінення ролі колективних договорів та угод – це шлях до втрати кваліфікованих кадрів та демотивації робочої сили. Підвищення продуктивності праці та економічне зростання неможливе без справедливості і стабільності у трудових відносинах.

У поточному проєкті ТКУ ФПУ вбачає низку норм, що несуть пряму загрозу системі соціального захисту. Ми окреслюємо чіткі **«червоні лінії»**, перетин яких для працівників і профспілок є неприпустимим:

1. Абсолютно **заперечуємо проти локауту** або інших форм узаконення тиску на працівників, що реалізують своє конституційне право на страйк.

2. Наполягаємо на вичерпному і закритому **переліку** підстав для укладення **строкового трудового договору**.

3. Наполягаємо на скасуванні обмеженого (3-місячного) **строку для звернення працівника до суду** у разі порушення роботодавцем законодавства про **оплату праці**.

4. Вважаємо за **необхідне передбачити норму**, згідно з якою **мінімальна заробітна плата не може бути нижче від фактичного розміру прожиткового мінімуму** для працездатних осіб.

5. Заперечуємо проти закріплення у національному законодавстві щонайменше на 5 років норми, яка порушує законодавство ЄС та дозволяє встановлювати мінімальну заробітну плату у розмірі нижчому, ніж передбачено Директивою про адекватну мінімальну заробітну плату в Європейському Союзі.

6. Не підтримуємо норму щодо **оплати праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету** на підставі **лише рішень Уряду**, без урахування положень колективних договорів та угод.

7. Наполягаємо на включенні до ТКУ **окремої Книги «Безпека та охорона здоров'я працівників»,** яка має складатися із низки статей, що встановлюють основні вимоги у цій сфері.

8. Наполягаємо на приведенні положень **Книги п'ятої ТКУ «Нагляд та контроль за додержанням трудового законодавства» у відповідність ратифікованим Україною Конвенціям Міжнародної організації праці** № 81 про інспекцію праці у промисловості й торгівлі та № 129 про інспекцію праці в сільському господарстві.

9. Вимагаємо не допустити звуження існуючих прав та гарантій працівників, особливо вразливих категорій, зокрема жінок, неповнолітніх.

Ігнорування цих позицій призведе до руйнування балансу інтересів та соціальної напруги. Гідна праця – це основа національної безпеки та економічної стійкості.

ФПУ вимагає від розробників законопроєкту та парламентарів та роботодавців дотримуватися Конституції України, конвенцій Міжнародної організації праці та європейських стандартів. Ми закликаємо до реального, а не формального соціального діалогу. Тільки трудове законодавство, що захищає людину, зможе забезпечити відбудову України.

Звертаємося до Уряду та Верховної Ради України з вимогою забезпечити продовження та належне проведення узгоджувальних процедур із профспілковою стороною в рамках доопрацювання проєкту ТКУ та пропонуємо створити тристоронню робочу групу з представників сторін соціального діалогу з метою проведення узгоджувальних процедур відповідно до Закону України «Про соціальний діалог в Україні» та діючої Генеральної угоди про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2019–2021 роки.

Ігнорування цих позицій призведе до руйнування балансу інтересів та соціальної напруги у суспільстві.

Гідна праця – це основа національної безпеки та економічної стійкості!